Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2024/2173

2024 8 30

Praktiniai nurodymai šalims dėl Teisingumo Teisme nagrinėjamų bylų

TURINYS

(Numeriai rodo atitinkamus punktus)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS 1–12

Proceso Teisingumo Teisme etapai ir jų pagrindinės ypatybės 1

Atstovavimas šalims Teisingumo Teisme 2–4

Proceso Teisingumo Teisme išlaidos ir nemokama teisinė pagalba 5–8

Asmens duomenų apsauga 9–11

Nuasmenintų bylų dėl prejudicinio sprendimo priėmimo identifikavimas 12

II. RAŠYTINĖ PROCESO DALIS 13–61

Rašytinės proceso dalies paskirtis 13

Rašytinė proceso dalis bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo 14–17

Rašytinė proceso dalis pagal tiesioginius ieškinius pradėtose bylose 18–24

Ieškinys 18–19

Atsiliepimas į ieškinį 20–21

Dublikas ir triplikas 22

Prašymas taikyti pagreitintą procedūrą 23

Prašymai sustabdyti taikymą ar imtis laikinųjų apsaugos priemonių (Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra) 24

Rašytinė proceso dalis pagal apeliacinį skundą pradėtose bylose 25–38

Apeliacinis skundas 26–31

Atsiliepimas į apeliacinį skundą 32–33

Priešpriešinis apeliacinis skundas 34

Atsiliepimas į priešpriešinį apeliacinį skundą 35

Dublikas ir triplikas 36–37

Pagal Statuto 57 straipsnį paduodami apeliaciniai skundai 38

Konfidencialumas pagal apeliacinį skundą pradėtose bylose 39–40

Įstojimas į pagal tiesioginį ieškinį ar apeliacinį skundą pradėtą bylą 41–47

Prašymas įstoti į bylą 41

Pastabos dėl prašymo įstoti į bylą 42

Įstojimo į bylą paaiškinimas 43

Pastabos dėl įstojimo į bylą paaiškinimo 44

Pavėluotai pateikti prašymai įstoti į bylą 45

Įstojimas į bylą, kurioje nagrinėjamas laikinųjų apsaugos priemonių prašymas arba taikoma pagreitinta procedūra 46

Galimybės įstoti į bylą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo nebuvimas 47

Procesinių dokumentų forma ir struktūra 48–54

Procesinių dokumentų pateikimas ir perdavimas 55–61

III. ŽODINĖ PROCESO DALIS 62–90
Teismo posėdžio paskirtis 63
Prašymas surengti teismo posėdį 64
Kvietimas į teismo posėdį ir būtinybė greitai bei išsamiai į jį atsakyti 65–66
Priemonės, kurių reikia imtis dėl teismo posėdžio 67–69
Dalyvavimas teismo posėdyje per vaizdo konferenciją 70–73
Įprasta teismo posėdžio eiga 74
Pirmoji teismo posėdžio dalis: šalių kalbos 75–77
Šalių kalbų paskirtis 75
Šalių kalbų trukmė ir galimybė ją prailginti 76
Kalbas sakančių asmenų skaičius 77
Antroji teismo posėdžio dalis: Teisingumo Teismo narių klausimai 78–79
Trečioji teismo posėdžio dalis: baigiamosios replikos 80
Asmens duomenų apsaugos užtikrinimas 81
Teismo posėdyje vartojamos kalbos 82–84
Su sinchroniniu vertimu susiję reikalavimai ir ribojimai 85–86
Tolesnė proceso eiga pasibaigus teismo posėdžiui 87–88
Generalinio advokato išvados skaitymas ir sprendimo, kuriuo užbaigiamas procesas, paskelbimas 89–90
IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS 91–92

TEISINGUMO TEISMAS,

vadovaudamasis Procedūros reglamentu, ypač jo 208 straipsniu,

atsižvelgdamas į tai, kad:

(1) 2019 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismas, vadovaudamasis savo Procedūros reglamento 208 straipsniu, priėmė naujus Praktinius nurodymus šalims dėl Teisingumo Teisme nagrinėjamų bylų ([1]). Šiais Nurodymais buvo siekiama tiek atsižvelgti į Procedūros reglamento taikymo praktiką praėjus septyneriems metams nuo jo įsigaliojimo 2012 m. lapkričio 1 d., tiek atspindėti tam tikrus svarbius teisės aktų pokyčius, susijusius, be kita ko, su asmens duomenų apsauga arba procesu, nustačius tam tikrų kategorijų apeliacinių skundų išankstinio priėmimo mechanizmą.

(2) Vis dėlto nuo šių Nurodymų įsigaliojimo 2020 m. kovo 1 d. įvyko nemažai kitų svarbių techninių ir teisinių pokyčių.

(3) Pirma, kilus sveikatos krizei, susijusiai su COVID-19 pandemija, Teisingumo Teismas įdiegė būtinas technines priemones ir įrangą, kad jo posėdžiai galėtų būti transliuojami internetu, o šalims arba Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims, kurie negalėtų fiziškai dalyvauti tokiame teismo posėdyje, būtų suteikta galimybė jame dalyvauti per vaizdo konferenciją, laikantis tam tikrų teisinių ir techninių sąlygų.

(4) Antra, Protokolas dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto ir Teisingumo Teismo procedūros reglamentas buvo iš dalies pakeisti, siekiant, be kita ko, numatyti, kad Teisingumo Teismas skelbia bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateiktus pareiškimus ar pastabas, jeigu per pagrįstą laikotarpį nuo bylos nagrinėjimo pabaigos jų autorius tam neprieštarauja ([2]).

(5) Todėl siekiant užtikrinti gerą teisingumo vykdymą ir aiškumą reikia priimti naujus Praktinius nurodymus, atsižvelgiant į minėtus pokyčius ir pateikiant šalims papildomų paaiškinimų dėl kelių praktinių klausimų, susijusių su rašytine ir žodine proceso dalimis.

(6) Kaip ir keičiamais Nurodymais, šiais naujais Nurodymais, taikytinais Teisingumo Teisme nagrinėjamoms visų kategorijų byloms, nesiekiama pakeisti atitinkamų Statuto ir Procedūros reglamento nuostatų. Jie skirti padėti šalims ir joms atstovaujantiems asmenims geriau suprasti šių nuostatų turinį ir aiškiau suvokti proceso Teisingumo Teisme eigą, taip pat pastarajam kylančius sunkumus, ypač susijusius su procesinių dokumentų tvarkymu ar jų vertimu ir sinchroniniu per teismo posėdį pateikiamų pastabų vertimu. Šių Nurodymų laikymasis ir jų paisymas tiek šalims, tiek Teisingumo Teismui yra geriausia garantija, kad bylas Teisingumo Teismas galės išnagrinėti optimaliai.

PRIIMA ŠIUOS PRAKTINIUS NURODYMUS:

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Proceso Teisingumo Teisme etapai ir jų pagrindinės ypatybės

1. Išskyrus tam tikrose Protokolo dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto (toliau – Statutas) ir Procedūros reglamento nuostatose numatytus atvejus, procesą Teisingumo Teisme paprastai sudaro rašytinė ir žodinė dalys. Rašytinės proceso dalies paskirtis – pristatyti Teisingumo Teismui bylos šalių nurodomus prieštaravimus, pagrindus ar argumentus, o bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo – pastabas, kurias Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys pateikia dėl Sąjungos valstybių narių teismų užduotų klausimų. Prireikus rašytinę proceso dalį papildo žodinė proceso dalis. Ja siekiama sudaryti Teisingumo Teismui galimybę išsamiau susipažinti su byla, išklausant šalis ar Statuto 23 straipsnyje nurodytus suinteresuotuosius asmenis teismo posėdyje ir (arba) susipažįstant su generalinio advokato išvada.

([1]) OL L 42 I, 2020 m. vasario 14 d., p. 1.

([2]) Žr. 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2024/2019, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto (OL L, 2024/2019, 2024 8 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj), ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento pakeitimus (OL L, 2024/2094, 2024 8 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/proc_internal/2024/2094/oj).

Atstovavimas šalims Teisingumo Teisme

2. Pagal Statuto 19 straipsnio nuostatas *bylos šalims Teisingumo Teisme turi atstovauti tam tinkamai įgaliotas asmuo*. Išskyrus valstybes nares, kitas valstybes Europos ekonominės erdvės susitarimo (toliau – EEE susitarimas) šalis, Europos laisvosios prekybos asociacijos (toliau – ELPA) priežiūros instituciją ir Sąjungos institucijas, kurioms paprastai atstovauja konkrečiai bylai paskirtas atstovas, kitoms bylos šalims turi atstovauti advokatas, turintis teisę verstis advokato praktika valstybės narės ar kitos valstybės EEE susitarimo šalies teisme. Turi būti pasirengta šios teisės įrodymą paprašius pateikti bet kurioje bylos nagrinėjimo stadijoje. Pagal Statuto 19 straipsnio septintą pastraipą advokatams prilyginami universiteto dėstytojai, vienos iš valstybių narių piliečiai, kuriems jų valstybės narės teisės aktai suteikia teisę atstovauti teisme.

3. Vis dėlto bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo Teisingumo Teismas, kiek tai susiję su pagrindinės bylos šalių atstovavimu, atsižvelgia į procesines normas, taikytinas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme. Todėl asmuo, turintis teisę būti šalies atstovu tame teisme, išsaugo šią teisę ir Teisingumo Teisme, o kai pagal taikomas nacionalines procesines normas tai leidžiama, pagrindinės bylos šalys turi teisę pačios pateikti Teisingumo Teismui pastabas raštu ar žodžiu. Jeigu Teisingumo Teismui šiuo klausimu kyla abejonių, jis bet kuriuo momentu gali prašyti, kad tos šalys, joms atstovaujantys asmenys ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateiktų atitinkamą informaciją.

4. Be to, pagal tiesioginius ieškinius ir apeliacinius skundus pradėtose bylose šaliai atstovaujantys atstovai ir advokatai pagal Procedūros reglamento 119 straipsnio 2 dalį ir 168 straipsnio 2 dalį privalo pateikti Teismo kanceliarijai neseniai išduotą oficialų dokumentą arba įgaliojimą, patvirtinantį, kad jie turi teisę atstovauti šiai šaliai vykstant procesui Teisingumo Teisme.

Proceso Teisingumo Teisme išlaidos ir nemokama teisinė pagalba

5. Išskyrus Procedūros reglamento 143 straipsnyje numatytus atvejus, procesas Teisingumo Teisme yra nemokamas, dėl to reiškiant ieškinį, paduodant apeliacinį skundą ar pateikiant procesinį dokumentą jokios rinkliavos ar mokesčio mokėti nereikia. Procedūros reglamento 137 ir paskesniuose straipsniuose nurodytas bylinėjimosi išlaidas sudaro tik vadinamosios atlygintinos bylinėjimosi išlaidos, t. y. sumos, kurias gali tekti mokėti liudytojams ir ekspertams, ir dėl proceso Teisingumo Teisme šalių neišvengiamai patirtos išlaidos, susijusios su atlyginimu joms atstovaujantiems asmenims ir jų kelionės bei gyvenimo Liuksemburge išlaidomis, jeigu rengiamas teismo posėdis. Klausimą dėl šalies, kuriai priteisiama atlyginti bylinėjimosi išlaidas, ir dėl šių išlaidų dydžio Teisingumo Teismas išsprendžia priimdamas sprendimą ar nutartį, kuriais užbaigiamas procesas, o bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

6. Šalis arba – byloje dėl prejudicinio sprendimo priėmimo – pagrindinės bylos šalis, kuri negali sumokėti visų ar dalies su procesu susijusių išlaidų, bet kuriuo metu gali prašyti suteikti nemokamą teisinę pagalbą. Kad tokie prašymai būtų nagrinėjami, jie turi atitikti atitinkamai Procedūros reglamento 115–118 straipsniuose (prašymai priimti prejudicinį sprendimą) ir 185–189 straipsniuose (apeliaciniai skundai) numatytas sąlygas ir turi būti pateikiami kartu su visa informacija ir reikiamais patvirtinamaisiais dokumentais, kuriais remdamasis Teisingumo Teismas galėtų įvertinti realią prašymą pateikusio asmens ekonominę situaciją. Šiuo tikslu nemokamos teisinės pagalbos prašanti šalis turi Teisingumo Teismui pateikti dokumentus apie jos gaunamas įvairias pajamas ir išmokas (kaip antai darbo užmokesčio lapelį, banko sąskaitos išrašą arba valdžios institucijos ar socialinio draudimo įstaigos išduotą dokumentą), taip pat dokumentus apie jai tenkančias išlaidas (kaip antai nuomos ar paskolos sutartį, pažymą apie išlaikomo vaiko mokymosi išlaidas, apmokėtinas sąskaitas).

7. Kadangi bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo Teisingumo Teismas priima sprendimą pagal valstybės narės teismo prašymą, pagrindinės bylos šalys nemokamos teisinės pagalbos visų pirma turi prašyti šio teismo arba kompetentingų atitinkamos valstybės narės institucijų, nes Teisingumo Teismo suteikiama pagalba yra tik subsidiari, palyginti su pagal nacionalinę tvarką suteikiama pagalba.

8. Naudinga priminti, kad, jei Teisingumo Teismas patenkina nemokamos teisinės pagalbos prašymą, jis, prireikus laikydamasis jo paties nustatytų ribų, padengia tik prašymą pateikusio asmens išlaidas, susijusias su pagalba ir atstovavimu jam Teisingumo Teisme. Atsižvelgiant į Procedūros reglamente įtvirtintas normas, šias išlaidas vėliau Teisingumo Teismas gali susigrąžinti, kai priimdamas sprendimą ar nutartį, kuriais užbaigiamas procesas, sprendžia bylinėjimosi išlaidų klausimą; be to, sprendimą dėl nemokamos teisinės pagalbos prašymo priėmęs konkrečios sudėties teismas gali bet kuriuo metu nutraukti tokios pagalbos teikimą, jeigu vykstant procesui pasikeičia aplinkybės, dėl kurių ji buvo suteikta.

Asmens duomenų apsauga

9. Siekdamas užtikrinti optimalią asmens duomenų apsaugą, ypač kai skelbia su gautomis bylomis susijusią informaciją, *bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo Teisingumo Teismas paprastai užtikrina nuasmeninimą*. Praktiškai tai reiškia, kad tuo atveju, kai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuasmenino savo prašymą arba nusprendė nenurodyti su pagrindine byla susijusių fizinių asmenų arba subjektų duomenų, Teisingumo Teismas laikosi šio nuasmeninimo arba duomenų nenurodymo jame vykstančiame procese. Priešingu atveju, išskyrus ypatingas aplinkybes, Teisingumo Teismas pats pašalina prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytų fizinių asmenų vardus ir pavardes ir, jei reikia, kitus duomenis, leidžiančius nustatyti jų tapatybę. Siekiant užtikrinti šiuo klausimu priimtų priemonių veiksmingumą, visi Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys savo pareiškimuose ir raštu ar žodžiu pateikiamose pastabose privalo neatskleisti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą pašalintų duomenų.

10. Tai taikoma ir apeliaciniams skundams. Išskyrus ypatingas aplinkybes, Teisingumo Teismas laikosi Bendrojo Teismo užtikrinto nuasmeninimo, ir bylos šalys taip pat turi šio nuasmeninimo laikytis vykstant procesui Teisingumo Teisme.

11. Bet kuriuo atveju, kai šalis pageidauja, kad nagrinėjant Teisingumo Teismui pateiktą bylą nebūtų atskleista jos tapatybė ar tam tikri su ja susiję duomenys – arba, atvirkščiai, kai ši šalis pageidauja, kad jos tapatybė ir tie duomenys būtų atskleisti, – ji gali kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis nuspręstų, ar būtina visiškai ar iš dalies nuasmeninti nagrinėjamą bylą arba išsaugoti jau užtikrintą nuasmeninimą. Kad toks prašymas būtų veiksmingas, jis turi būti pateiktas kuo greičiau. Kadangi plačiai naudojamasi naujomis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis, nuasmeninimas netenka prasmės, kai pranešimas apie atitinkamą bylą jau paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba – bylų dėl prejudicinio sprendimo priėmimo atveju – kai prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo įteiktas Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims, t. y. praėjus maždaug mėnesiui nuo prašymo pateikimo Teisingumo Teismui.

Nuasmenintų bylų dėl prejudicinio sprendimo priėmimo identifikavimas

12. Teisingumo Teismas paprastai suteikia nuasmenintoms byloms dėl prejudicinio sprendimo priėmimo išgalvotą pavadinimą. *Šis išgalvotas pavadinimas neatitinka nei bylos šalių tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo, nei iš esmės jokių egzistuojančių vardų, pavardžių ar pavadinimų*. Vienintelis jo tikslas – palengvinti pavadinimų suteikimą nuasmenintoms byloms ir tų bylų identifikavimą.

II. RAŠYTINĖ PROCESO DALIS

Rašytinės proceso dalies paskirtis

13. Rašytinė proceso dalis ypač svarbi Teisingumo Teismui siekiant suprasti bylą. Ji turi jam padėti, susipažinus su per ją gautais pareiškimais arba pastabomis, aiškiau suprasti jo nagrinėjamos bylos dalyką ir problematiką. Nors šio tikslo siekiama Teisingumo Teismui nagrinėjant visas bylas, rašytinės proceso dalies eiga ir tam tikri šios dalies aspektai vis dėlto skiriasi, atsižvelgiant į bylos rūšį. Nors pagal tiesioginį ieškinį ar apeliacinį skundą pradėtose bylose šalys gali pareikšti nuomonę dėl kitų bylos šalių pateiktų pareiškimų, proceso dėl prejudicinio sprendimo priėmimo rašytinė dalis išsiskiria tuo, kad jai nebūdingas rungimasis, nes Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims tik pasiūloma pateikti pastabas dėl nacionalinio teismo klausimų, iš esmės jiems nežinant kitų suinteresuotųjų asmenų nuomonės tais pačiais klausimais. Dėl to šių pastabų formai ir turiniui bei tolesnei proceso eigai keliami kitokie reikalavimai, turint omenyje, kad didžioji dalis per rašytinę proceso dalį pateiktų pareiškimų ir pastabų turi būti išverčiami. *Taigi pirmenybė visada turi būti teikiama trumpiems ir nesudėtingiems sakiniams, šalių argumentai turi būti išdėstyti jų pareiškimuose arba pastabose, o ne prieduose (jei tokie pateikiami)*.

Rašytinė proceso dalis bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo

14. Kadangi procesas bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo yra ne ginčo procesas, Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų teikiamiems pareiškimams ar rašytinėms pastaboms nekeliama jokio specialaus formalaus reikalavimo. Kai Teisingumo Teismas šiems asmenims įteikia prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jie gali, jei nori, pateikti pareiškimą, kuriame išdėsto nuomonę dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo. Šio pareiškimo, kuris turi būti pateiktas per pratęsti negalimą dviejų mėnesių nuo prašymo priimti prejudicinį sprendimą įteikimo dienos terminą (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių), paskirtis – *padėti Teisingumo Teismui geriau išsiaiškinti šio prašymo turinį, visų pirma tai, kaip reikėtų atsakyti į* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo *užduotus klausimus.*

15. Nors pareiškimo tekstas turi būti išsamus ir apimti argumentus, kuriais būtų galima pagrįsti Teisingumo Teismo atsakymą į pateiktus klausimus, jame nereikia kartoti sprendime ar nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytų ginčo teisinių ar faktinių aplinkybių, nebent dėl jų būtina pateikti papildomų pastabų. Išskyrus ypatingas aplinkybes arba tam tikrose Procedūros reglamento nuostatose numatytus rašytinių dokumentų apimties apribojimus dėl su byla susijusios skubos, byloje dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikiamos rašytinės pastabos neturėtų viršyti 20 puslapių.

16. Kaip matyti iš Procedūros reglamento 96 straipsnio 3 dalies, bylose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikti pareiškimai ir rašytinės pastabos skelbiami Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje po to, kai paskelbiamas teismo sprendimas arba įteikiama nutartis dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimų, išskyrus atvejus, kai kuris nors iš Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų prieštarauja tam, kad jo pareiškimas ar pastabos būtų skelbiami. Atsižvelgiant į šią aplinkybę, *labai svarbu, kad pateiktuose pareiškimuose ar pastabose nebūtų asmens duomenų.*

17. Jeigu Statuto 23 straipsnyje nurodytas suinteresuotasis asmuo mano, kad jo pareiškimas ar pastabos neturi būti skelbiami nurodytoje interneto svetainėje, jis turi apie tai aiškiai pranešti tokio pareiškimo ar pastabų lydraštyje arba vėlesnėje proceso stadijoje Teismo kanceliarijai perduotame atskirame rašte, tačiau bet kuriuo atveju ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tos dienos, kai skelbiamas teismo sprendimas ar įteikiama nutartis, kuriais užbaigiamas procesas.

Rašytinė proceso dalis pagal tiesioginius ieškinius pradėtose bylose

Ieškinys

18. Kadangi rašytinė pagal tiesioginius ieškinius pradėto proceso dalis pagrįsta rungimosi principu, jai numatytos griežtesnės normos. Jos įtvirtintos Procedūros reglamento 119 ir paskesniuose straipsniuose (IV antraštinė dalis) ir numato tiek pareigą šalims būti atstovaujamoms atstovo arba advokato, tiek formaliuosius pareiškimų turinio ir jų pateikimo tvarkos reikalavimus. Konkrečiai iš Procedūros reglamento 120 straipsnio matyti, kad ieškinyje, be ieškovo pavardės arba pavadinimo ir adreso bei šalies, prieš kurią ieškinys yra nukreiptas, taip pat būtina aiškiai nurodyti ginčo dalyką, pagrindus ir argumentus, kuriais remiamasi, prireikus pagrįstus įrodymais ar pasiūlymais pateikti įrodymų, ir ieškovo reikalavimus. *Šių Procedūros reglamento reikalavimų nesilaikymas lemia ieškinio, kuris, išskyrus ypatingas aplinkybes, neturėtų viršyti 30 puslapių, nepriimtinumą.*

19. Kaip matyti iš Procedūros reglamento 120 straipsnio c punkto, prie ieškinio taip pat privaloma pridėti pagrindų, kuriais remiamasi, santrauką. Šios santraukos, kuri neturi viršyti dviejų puslapių, paskirtis – palengvinti pagal Procedūros reglamento 21 straipsnio 4 dalį *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* skelbtino pranešimo apie kiekvieną Teisingumo Teisme gautą bylą parengimą.

Atsiliepimas į ieškinį

20. Procedūros reglamento 124 straipsnyje nurodytam atsiliepimui į ieškinį numatyti iš esmės tie patys formalieji reikalavimai kaip ir ieškiniui ir jis turi būti pateiktas per du mėnesius nuo ieškinio įteikimo. Šis terminas, prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių, gali būti pratęstas tik išimties tvarka, jeigu laiku pateikiamas tinkamai motyvuotas prašymas, kuriame nurodomos tokį pratęsimą galinčios pateisinti aplinkybės.

21. Kadangi ginčo teisinis pagrindas nurodomas ieškinyje, atsiliepimo į ieškinį argumentai turi būti dėstomi kuo labiau paisant ieškinyje nurodytų pagrindų ar prieštaravimų struktūros. Teisminio nagrinėjimo etape negalima remtis naujais pagrindais, nebent jie pagrindžiami teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui. Be to, atsiliepime į ieškinį nurodomos tik tos faktinės ir teisinės aplinkybės, kurių pateikimas ieškinyje ginčijamas arba turi būti patikslintas. *Išskyrus ypatingas aplinkybes, atsiliepimas į ieškinį, kaip ir ieškinys, neturėtų viršyti 30 puslapių.*

Dublikas ir triplikas

22. Jei mano, kad tai būtina, ieškovas ir atsakovas gali papildyti savo argumentus, pateikdami atitinkamai dubliką ir tripliką. Šiems pareiškimams taikomi tokie patys formalieji reikalavimai kaip ir ieškiniui bei atsiliepimui į ieškinį, tačiau jie neišvengiamai turi būti trumpesni nei pastarieji, atsižvelgiant į fakultatyvų ir papildomąjį jų pobūdį. Kadangi bylos esmę sudarančios aplinkybės, pagrindai ar prieštaravimai išsamiai išdėstyti (arba užginčyti) ieškinyje ir atsiliepime į ieškinį, *dublikas ir triplikas skirti tik sudaryti galimybei ieškovui ir atsakovui patikslinti savo poziciją arba pateikti išsamesnių argumentų dėl svarbaus klausimo*; be to, pagal Procedūros reglamento 126 straipsnį pirmininkas taip pat gali nurodyti klausimus, kurie turėtų būti aptarti šiuose dokumentuose. Išskyrus ypatingas aplinkybes, dublikas ir triplikas neturėtų viršyti dešimties puslapių. Šie dokumentai Teismo kanceliarijai turi būti pateikti per Teisingumo Teismo nustatytus terminus, kuriuos pirmininkas gali pratęsti tik išimties tvarka, gavęs tinkamai motyvuotą prašymą.

Prašymas taikyti pagreitintą procedūrą

23. Jeigu dėl bylos pobūdžio ją būtina išnagrinėti greitai, ieškovas arba atsakovas gali prašyti Teisingumo Teismo nagrinėti bylą taikant pagreitintą procedūrą, nukrypstant nuo Procedūros reglamento nuostatų. Tačiau ši minėto reglamento 133 straipsnyje numatyta galimybė siejama su atskiru dokumentu paduodamo aiškaus prašymo, kuriame išsamiai nurodomos aplinkybės, galinčios pateisinti tokios procedūros taikymą, pateikimu ir, patenkinus tokį prašymą, lemia rašytinės proceso dalies pokyčius. Įprasti pareiškimų pateikimo terminai gali būti sutrumpinami ir jų apimtis gali būti mažesnė, o pagal Procedūros reglamento 134 straipsnį dublikas, triplikas arba įstojimo į bylą paaiškinimas gali būti pateikiami, tik jei pirmininkas nusprendžia, kad tai būtina.

Prašymai sustabdyti taikymą ar imtis laikinųjų apsaugos priemonių (Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra)

24. Kartu su tiesioginiu ieškiniu gali būti pateikiamas ir prašymas sustabdyti ginčijamo akto taikymą arba taikyti laikinąsias apsaugos priemones, numatytas atitinkamai Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 278 ir 279 straipsniuose. Tačiau, remiantis Procedūros reglamento 160 straipsniu, toks prašymas yra priimtinas tik tuo atveju, kai jį pateikia asmuo, kuris ginčija atitinkamą aktą Teisingumo Teisme, arba Teisingumo Teisme nagrinėjamos bylos šalis; jis turi būti pateikiamas atskiru dokumentu, kuriame reikia nurodyti bylos dalyką ir aplinkybes, patvirtinančias sprendimo priėmimo skubą, taip pat faktinius ir teisinius pagrindus, *prima facie* pateisinančius prašomos laikinosios apsaugos priemonės taikymą (*fumus boni iuris*). Paprastai toks prašymas įteikiamas kitai bylos šaliai ir pirmininkas nustato trumpą terminą pastaboms raštu arba žodžiu pateikti. Ypatingos skubos atvejais pirmininkas gali laikinai patenkinti prašymą, nelaukdamas, kol bus pateiktos tokios pastabos.

Rašytinė proceso dalis pagal apeliacinį skundą pradėtose bylose

25. Rašytinė apeliacinio proceso dalis labai panaši į rašytinę pagal tiesioginį ieškinį pradėto proceso dalį. Procedūros reglamento 167 ir paskesniuose straipsniuose (V antraštinė dalis) įtvirtintos atitinkamos normos, kuriose aiškiai numatyta, koks turi būti apeliacinio skundo ir atsiliepimo į jį turinys ir ko galima juose reikalauti.

Apeliacinis skundas

26. Kaip matyti iš Procedūros reglamento 168 ir 169 straipsnių, kuriais šiuo klausimu papildomi Statuto 56–58 straipsniai, apeliacinis skundas negali būti paduodamas dėl Sąjungos institucijos, įstaigos ar organo akto, jis turi būti paduodamas dėl Bendrojo Teismo sprendimo ar nutarties, priimtų dėl ieškinio, pareikšto dėl tokio akto. Iš šio paaiškinimo matyti, kad apeliaciniu skundu turi būti reikalaujama visiškai arba iš dalies panaikinti Bendrojo Teismo sprendimą, esantį rezoliucinėje dalyje, o ne Bendrajame Teisme ginčytą teisės aktą. Tik jeigu apeliacinis skundas pripažįstamas pagrįstu, Teisingumo Teismas gali visiškai arba iš dalies patenkinti pirmojoje instancijoje pareikštus reikalavimus; jis negali patenkinti jokių naujų reikalavimų. Kad apeliacinis skundas, kuris, išskyrus ypatingas aplinkybes, neturėtų būti ilgesnis kaip 25 puslapių, nebūtų pripažintas nepriimtinu, jo pagrinduose ir teisiniuose argumentuose turi būti *tiksliai nurodyti ginčijami Bendrojo Teismo sprendimo ar nutarties motyvuojamosios dalies punktai ir išdėstyti konkretūs argumentai, patvirtinantys šiame sprendime ar nutartyje padarytą teisės klaidą*.

27. Kad būtų lengviau rengti Procedūros reglamento 21 straipsnio 4 dalyje numatytą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* skelbtiną pranešimą, apeliantas prie apeliacinio skundo turi pridėti minėtų pagrindų santrauką, kuri neturi viršyti dviejų puslapių.

28. Prie apeliacinio skundo taip pat turi būti pridėti dokumentai, patvirtinantys, kad buvo įvykdyti Statuto 19 straipsnyje nurodyti ir Procedūros reglamento 119 straipsnyje pakartoti reikalavimai. Tai yra tiek dokumentas, patvirtinantis, kad apeliantui atstovaujantis advokatas turi teisę verstis advokato praktika valstybės narės arba kitos valstybės, EEE susitarimo šalies, teisme, tiek apelianto neseniai išduotas oficialus dokumentas arba įgaliojimas, patvirtinantis, kad šis advokatas turi teisę jam atstovauti vykstant procesui Teisingumo Teisme. Į dokumentą ar įgaliojimą, išduotą vykstant procesui Bendrajame Teisme, atsižvelgiama tik tuo atveju, jeigu jame aiškiai nurodyta, kad jis apima ir galimą vėlesnį procesą Teisingumo Teisme.

29. Statuto 58a straipsnio nurodytais atvejais apeliantas prie savo apeliacinio skundo taip pat turi pridėti *nuo paties šio skundo atskirą prašymą jį priimti*. Šis prašymas neturi viršyti septynių puslapių ir jame turi būti pateikta visa informacija, būtina tam, kad Teisingumo Teismas galėtų nuspręsti, ar priimti apeliacinį skundą, ir nustatyti, jei šis skundas priimamas ne visas, apeliacinio skundo pagrindus, dėl kurių turi būti pateikiamas atsiliepimas į apeliacinį skundą.

30. Bet kuriuo atveju prašyme priimti apeliacinį skundą turi būti aiškiai ir tiksliai nurodyti pagrindai, kuriais grindžiamas apeliacinis skundas, taip pat tiksliai ir aiškiai nurodytas kiekviename pagrinde keliamas teisės klausimas ir konkrečiai išdėstyta, kuo šis klausimas svarbus Sąjungos teisės vienovei, darnai ar raidai.

31. Pagal Procedūros reglamento 170a straipsnio 1 dalį, nesant tokio prašymo, visas apeliacinis skundas pripažįstamas nepriimtinu.

Atsiliepimas į apeliacinį skundą

32. Bet kuri Bendrajame Teisme nagrinėtos bylos šalis, suinteresuota, kad apeliacinis skundas būtų patenkintas arba atmestas, gali pateikti atsiliepimą į apeliacinį skundą per pratęsti negalimą dviejų mėnesių nuo apeliacinio skundo įteikimo jai dienos terminą (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių). Jeigu byla, kurioje Teisingumo Teismas gavo apeliacinį skundą, buvo sujungta su kita ar kitomis bylomis vykstant procesui Bendrajame Teisme, tose kitose bylose dalyvavusios šalys automatiškai netampa šalimis Teisingumo Teisme. Jos gali pateikti atsiliepimą į apeliacinį skundą tik tuo atveju, jei yra ir bylos, kurioje pateiktas apeliacinis skundas, šalys.

33. Atsiliepimo į apeliacinį skundą turiniui taikomi Procedūros reglamento 173 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai, o pagal to reglamento 174 straipsnį šiuo atsiliepimu turi būti reikalaujama visiškai arba iš dalies patenkinti ar atmesti apeliacinį skundą. *Tame atsiliepime teisiniai argumentai struktūriškai turi būti išdėstyti kuo labiau paisant apelianto nurodytų apeliacinio skundo pagrindų*, tačiau jame nebūtina kartoti ginčo teisinių ir faktinių aplinkybių, nebent jų pateikimas apeliaciniame skunde ginčijamas arba turi būti patikslintas. Vis dėlto visišku ar daliniu šio apeliacinio skundo nepriimtinumu grindžiamas prieštaravimas turi būti nurodytas pačiame atsiliepime į apeliacinį skundą, nes Procedūros reglamento 151 straipsnyje numatyta galimybė ieškinio nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą pateikti atskiru dokumentu apeliacinių skundų atveju netaikoma. Išskyrus ypatingas aplinkybes, atsiliepimas į apeliacinį skundą, kaip ir apeliacinis skundas, neturėtų viršyti 25 puslapių.

Priešpriešinis apeliacinis skundas

34. Jei Bendrajame Teisme nagrinėtos bylos šalis, kuriai buvo įteiktas apeliacinis skundas, ketina ginčyti šio teismo sprendimą ar nutartį apeliaciniame skunde nenurodytu aspektu, ji dėl šio Bendrojo Teismo sprendimo ar nutarties turi paduoti priešpriešinį apeliacinį skundą. Šis priešpriešinis apeliacinis skundas turi būti paduotas atskiru dokumentu per tokį patį pratęsti negalimą terminą kaip numatytasis atsiliepimui į apeliacinį skundą pateikti ir atitikti Procedūros reglamento 177 ir 178 straipsniuose nurodytus reikalavimus. *Priešpriešiniame apeliaciniame skunde nurodyti pagrindai ir teisiniai argumentai bet kuriuo atveju turi skirtis nuo tų, kuriais remiamasi atsiliepime į apeliacinį skundą.*

Atsiliepimas į priešpriešinį apeliacinį skundą

35. Kai paduodamas toks priešpriešinis apeliacinis skundas, apeliantas ar bet kuri kita Bendrojo Teismo nagrinėtos bylos šalis, suinteresuota, kad priešpriešinis apeliacinis skundas būtų patenkintas arba atmestas, gali pateikti atsiliepimą į tokį skundą; jame aptartini tik priešpriešiniame apeliaciniame skunde nurodyti pagrindai. Remiantis Procedūros reglamento 179 straipsniu, šis atsiliepimas turi būti pateiktas per pratęsti negalimą dviejų mėnesių nuo priešpriešinio apeliacinio skundo įteikimo terminą (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių).

Dublikas ir triplikas

36. Tiek pradinio, tiek priešpriešinio apeliacinio skundo atvejais pats skundas ir atsiliepimas į jį gali būti papildyti pateikiant dubliką ar tripliką, siekiant, pavyzdžiui, kad šalys galėtų pareikšti nuomonę dėl nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo ar naujų argumentų, kuriais remiamasi atsiliepime (-uose) į atitinkamą skundą. Kitaip, nei numatyta tiesioginiams ieškiniams taikytinose taisyklėse, *šiai galimybei vis dėlto turi aiškiai pritarti Teisingumo Teismo pirmininkas.* Šiuo tikslu apeliacinį skundą (ar priešpriešinį apeliacinį skundą) pateikusi šalis per septynias dienas nuo atsiliepimo (-ų) į apeliacinį skundą (ar priešpriešinį apeliacinį skundą) įteikimo (prie šio termino pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių) gali pateikti tinkamai motyvuotą prašymą, kuriame būtų nurodomos priežastys, dėl kurių, jos manymu, būtina pateikti dubliką. Šis prašymas, kuris neturėtų viršyti trijų puslapių, turi būti suformuluotas taip, kad jam suprasti nereikėtų žiūrėti į apeliacinį skundą ar atsiliepimą į jį.

37. Dėl apeliacinių skundų specifikos, t. y. jų apribojimo tik teisės klausimais, pirmininkas, patenkindamas prašymą leisti pateikti dubliką, gali apriboti tokio pareiškimo ir atitinkamai po jo pateikiamo tripliko dalyką ir puslapių skaičių. Šių nurodymų laikymasis yra esminė sklandžios proceso eigos sąlyga, *todėl viršijus leidžiamą puslapių skaičių arba dublike ar triplike iškėlus kitus klausimus toks pareiškimas gali būti grąžintas jo autoriui.*

Pagal Statuto 57 straipsnį paduodami apeliaciniai skundai

38. Apeliaciniams skundams dėl Bendrojo Teismo sprendimų, kuriais atmetamas prašymas įstoti į bylą arba kurie priimti dėl pagal SESV 278 ar 279 straipsnį pateikto laikinųjų apsaugos priemonių prašymo, taikomos ne visos šių Nurodymų 25–37 punktuose įtvirtintos nuostatos. Remiantis Statuto 57 straipsnio trečia pastraipa, tokie apeliaciniai skundai nagrinėjami tokia pačia tvarka kaip ir tiesiogiai Teisingumo Teismui pateiktas laikinųjų apsaugos priemonių prašymas. Todėl šalims nustatytas trumpas terminas galimoms pastaboms dėl tokio apeliacinio skundo pateikti, o Teisingumo Teismas priima dėl jo sprendimą be papildomos rašytinės ar net žodinės proceso dalies.

Konfidencialumas pagal apeliacinį skundą pradėtose bylose

39. Kaip matyti iš to, kas išdėstyta, apeliacinis skundas ir vėliau pateikiami pareiškimai įteikiami visoms Bendrajame Teisme nagrinėtos bylos šalims, nepaisant jų procesinio statuso tame teisme (ieškovas, atsakovas ar įstojusi į bylą šalis). Kadangi, kaip matyti iš Statuto 58 straipsnio, apeliaciniai skundai paduodami tik teisės klausimais, šalys savo pareiškimuose neturėtų nurodyti slaptos ar konfidencialios informacijos. Jeigu išimtiniu atveju vis dėlto prašoma laikyti konfidencialia tam tikrą pareiškime esančią informaciją, šio pareiškimo autorius atskiru dokumentu turi pateikti tinkamai pagrįstą prašymą užtikrinti konfidencialumą (nurodant prašomo konfidencialumo apimtį ir bylos šalis, kurių atžvilgiu šis prašymas pateikiamas), taip pat nekonfidencialią savo pareiškimo versiją, kurią galima įteikti šioms kitoms šalims. Kiek tai susiję su Bendrojo Teismo bylos medžiagoje esančia informacija, toks prašymas bet kuriuo atveju negali viršyti to, ką konfidencialiu jau pripažino šis teismas įstojusių į bylą šalių atžvilgiu.

40. Kai Teisingumo Teismas patenkina prašymą užtikrinti konfidencialumą, kitoms atitinkamos bylos šalims įteikiama nekonfidenciali atitinkamo pareiškimo versija. Jeigu šis prašymas iš dalies tenkinamas, šalis, kurios atžvilgiu užtikrinamas šis konfidencialumas, nedelsdama turi pateikti naują nekonfidencialią savo pareiškimo versiją, kuri, gavus ją Teisingumo Teisme, bus įteikta kitoms šalims.

Įstojimas į pagal tiesioginį ieškinį ar apeliacinį skundą pradėtą bylą

Prašymas įstoti į bylą

41. Pagal Statuto 40 straipsnį valstybės narės ir Sąjungos institucijos, o šio straipsnio antroje ir trečioje pastraipose nurodytomis sąlygomis ir trečiosios valstybės (EEE susitarimo šalys), ELPA priežiūros institucija, Sąjungos įstaigos ir organai bei kiti fiziniai ar juridiniai asmenys gali įstoti į Teisingumo Teisme nagrinėjamas bylas palaikyti vienos iš šalių reikalavimų ar jų dalį. Kad prašymas įstoti į bylą galėtų būti nagrinėjamas, jis turi atitikti Procedūros reglamento 130 straipsnio 2–4 dalyse nustatytus reikalavimus ir būti pateiktas atitinkamai per šešias savaites (kai prašymas pateikiamas nagrinėjant tiesioginį ieškinį) arba vieną mėnesį (kai prašymas pateikiamas nagrinėjant apeliacinį skundą). Šis terminas (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių) pradedamas skaičiuoti paskelbus *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* Procedūros reglamento 21 straipsnio 4 dalyje nurodytą pranešimą.

Pastabos dėl prašymo įstoti į bylą

42. Įteikus prašymą įstoti į bylą, pagrindinės šalys pagal Procedūros reglamento 131 straipsnio 1 dalį gali pateiki dėl jo pastabas per dešimt dienų nuo tokio įteikimo dienos. Jeigu per šį terminą (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių) pagrindinės šalys nurodo slaptus arba konfidencialius įrodymus ar dokumentus, kuriuos perdavus prašymą įstoti į bylą pateikusiam asmeniui joms būtų padaryta žalos, jos turi pateikti nekonfidencialią atitinkamų įrodymų ar dokumentų versiją, kuri galės būti įteikta prašymą įstoti į bylą pateikusiam asmeniui, jeigu jo prašymas tenkinamas.

Įstojimo į bylą paaiškinimas

43. Jeigu prašymas įstoti į bylą patenkinamas ir įstojusi į bylą šalis gauna visų šalims įteiktų procesinių dokumentų kopijas, išskyrus tam tikrais atvejais slaptus arba konfidencialius įrodymus ar dokumentus, ji per vieną mėnesį ir dešimt dienų nuo šių dokumentų gavimo dienos gali pateikti įstojimo į bylą paaiškinimą. Šis paaiškinimas turi atitikti Procedūros reglamento 132 straipsnio 2 dalyje numatytus reikalavimus, tačiau turi būti glaustesnis nei šalies, kurios reikalavimai palaikomi, pareiškimas ir neviršyti 10 puslapių. *Kadangi pagrindinės bylos atžvilgiu įstojimas į bylą yra papildomas*, įstojusi į bylą šalis savo paaiškinime neturi kartoti šalies, kurios reikalavimai palaikomi, rašytiniuose dokumentuose nurodytų pagrindų ir argumentų, jame ji išdėsto tik papildomus šios šalies poziciją pagrindžiančius pagrindus ar argumentus. Ginčo teisinių ir faktinių aplinkybių kartojimas yra perteklinis, nebent ginčijamas jų pateikimas pagrindinių šalių pareiškimuose arba jis turi būti patikslintas.

Pastabos dėl įstojimo į bylą paaiškinimo

44. Po to, kai pateikiamas įstojimo į bylą paaiškinimas, pirmininkas gali, jei mano esant būtina, nustatyti terminą trumpoms pastaboms dėl šio paaiškinimo pateikti. Tačiau tokių pastabų pateikti neprivaloma; jeigu pateikiamos, jos neturi viršyti 5 puslapių. Vienintelė tokių pastabų paskirtis – sudaryti pagrindinėms šalims galimybę reaguoti į tam tikrus įstojusios į bylą šalies tvirtinimus arba pareikšti nuomonę dėl jos nurodytų naujų pagrindų ar argumentų. Jeigu tokių aplinkybių nėra, rekomenduojama neteikti tokių pastabų ir apie tai, kad jos nebus teikiamos, informuoti Teisingumo Teismą, kad be reikalo nepailgėtų rašytinės proceso dalies trukmė.

Pavėluotai pateikti prašymai įstoti į bylą

45. Jeigu prašymas įstoti į bylą atitinka Procedūros reglamento 130 straipsnio 2–4 dalyse numatytus reikalavimus, Teisingumo Teismas gali jį nagrinėti, net jeigu jis pateiktas pasibaigus Procedūros reglamento 130 straipsnio 1 dalyje nurodytam šešių savaičių terminui arba Procedūros reglamento 190 straipsnio 2 dalyje nurodytam vieno mėnesio terminui, su sąlyga, kad jis gaunamas prieš priimant sprendimą pradėti žodinę proceso dalį, numatytą šio reglamento 60 straipsnio 4 dalyje. Tokiu atveju pagal Procedūros reglamento 129 straipsnio 4 dalį įstojusi į bylą šalis gali pateikti savo pastabas per teismo posėdį, jeigu atitinkamoje byloje jis rengiamas.

Įstojimas į bylą, kurioje nagrinėjamas laikinųjų apsaugos priemonių prašymas arba taikoma pagreitinta procedūra

46. Pirma nurodytos taisyklės iš esmės taikomos ir įstojimui į bylą, kurioje nagrinėjamas laikinųjų apsaugos priemonių prašymas arba taikoma pagreitinta procedūra. Išskyrus ypatingas aplinkybes, pateisinančias pastabų raštu pateikimą, asmuo ar subjektas, kuriam leista įstoti į tokią bylą, savo pastabas gali pateikti tik žodžiu, jeigu rengiamas teismo posėdis.

Galimybės įstoti į bylą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo nebuvimas

47. Pirma nurodytos įstojimo į bylą taisyklės netaikomos bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Atsižvelgiant į tai, kad procesas šios kategorijos bylose yra ne ginčo procesas ir kad Teisingumo Teismas atlieka ypatingą funkciją, priimdamas prejudicinį sprendimą dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar galiojimo, pastabas raštu arba žodžiu dėl valstybių narių teismų Teisingumo Teismui užduotų klausimų gali pateikti tik Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys ir, jei reikia, Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai, į kuriuos kreipiamasi pagal Statuto 24 straipsnio antrą pastraipą.

Procesinių dokumentų forma ir struktūra

48. Teisingumo Teismui pateikiami pareiškimai ir rašytinės pastabos turi atitikti ne tik tai, kas pirma išdėstyta, taip pat procesinių dokumentų turinio reikalavimus, kylančius iš Statuto bei Procedūros reglamento nuostatų, bet ir tam tikrus papildomus reikalavimus, kad Teisingumo Teismui būtų lengviau su jais susipažinti ir juos tvarkyti, be kita ko, išversti į vieną ar daugiau kalbų. Šie reikalavimai taikomi tiek procesinių dokumentų formai ir pateikimui, tiek jų struktūrai ir apimčiai.

49. Dėl formos visų pirma reikia pažymėti, kad šalių ar Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų pateikiami pareiškimai ar pastabos privalo būti pateikti taip, kad Teisingumo Teismas juos galėtų tvarkyti elektroniniu būdu. Tam *reikia laikytis šių reikalavimų*:

— pareiškimas ar pastabos turi būti surašyti ant baltos spalvos A4 formato lapo, be linijų, tekstas turi būti tik vienoje lapo pusėje (*recto*), o ne abiejose (*recto-verso*),

— tekstas turi būti surinktas vienu iš įprastų šriftų (pavyzdžiui, *Times New Roman*, *Courier* ar *Arial*), ne mažesnio kaip 12 punktų dydžio, o išnašos – ne mažesnio kaip 10 punktų dydžio, su 1,5 eilutės dydžio protarpiais, paliekant ne mažesnes kaip 2,5 cm horizontalias ir vertikalias paraštes (puslapio viršuje, apačioje, kairėje ir dešinėje),

— visi pareiškimo ar pastabų punktai turi būti sunumeruoti nuosekliai ir didėjančia eilės tvarka,

— pareiškimo ar pastabų, įskaitant jų galimus priedus ir sąrašus, puslapiai taip pat turi būti sunumeruoti nuosekliai ir didėjančia eilės tvarka viršutiniame dešiniajame puslapio kampe,

— pareiškimo ar pastabų puslapyje negali būti daugiau kaip 1 500 simbolių (be tarpų),

— galiausiai, jeigu pareiškimai ar pastabos Teisingumo Teismui siunčiami ne elektroniniu būdu, jų puslapiai turi būti sudėti kartu taip, kad juos būtų galima lengvai atskirti, o ne naudojant tokius sutvirtinimo būdus, kaip klijavimą ar susegimą.

50. Be atitikties šiems formaliesiems reikalavimams, Teisingumo Teismui teikiami procesiniai dokumentai turi būti surašyti taip, kad iš pirmųjų puslapių būtų galima suprasti jų struktūrą ir turinį. Atitinkamo pareiškimo ar rašytinių pastabų pirmajame puslapyje turi būti nurodytas šio dokumento pavadinimas, bylos numeris (jeigu jį jau suteikė Teismo kanceliarija) ir su ja susijusios šalys arba jų inicialai (kai byla nuasmeninama), *jų pradžioje turi būti trumpai paaiškintas autoriaus pasirinktas planas arba pateiktas turinys*. Pareiškimo ar pastabų *pabaigoje autorius privalo nurodyti savo reikalavimus, o bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo – siūlomus atsakymus* į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus.

51. Nors Teisingumo Teismui pateikiamų dokumentų turiniui taikomi tik Statute ir Procedūros reglamente numatyti reikalavimai, reikia turėti omenyje, kad tokie dokumentai yra Teisingumo Teismo nagrinėjamos bylos medžiagos pagrindas ir kad paprastai Teisingumo Teismas arba juos pateikusi institucija turės juos išversti. Kad procesas vyktų sklandžiai, taip pat atsižvelgiant į pačių šalių interesus, *pareiškimai ar rašytinės pastabos turi būti surašyti paprasta ir aiškia kalba*, nenaudojant nacionalinei teisės sistemai būdingų techninių terminų. Reikėtų vengti kartojimosi ir, jei įmanoma, teikti pirmenybę trumpiems, o ne ilgiems ir sudėtingiems sakiniams su išplėstinėmis aplinkybėmis.

52. Kai savo pareiškime ar pastabose šalys remiasi konkrečiu nacionalinės ar Sąjungos teisės aktu ar jo nuostata, *jos turi pateikti tikslias nuorodas į šį teisės aktą ar jo nuostatą*, apimančias atitinkamo dokumento priėmimo datą ir, jei įmanoma, paskelbimo datą, kuri yra svarbi jį taikant laiko atžvilgiu. Be to, cituodamos teismo sprendimą ar generalinio advokato išvadą šalys turėtų nurodyti atitinkamos bylos pavadinimą ir sprendimo ar išvados ECLI („European Case Law Identifier“) numerį, taip pat pateikti tikslias nuorodas į cituojamą teksto dalį.

53. Galiausiai reikia priminti, kad *šalių ar Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų teisiniai argumentai turi būti nurodyti pareiškimuose arba rašytinėse pastabose, o ne jų prieduose (jei tokie pridedami)*, kurie paprastai neverčiami. Kaip šių pareiškimų ar pastabų priedai, gali būti pateikiami tik tie dokumentai, kurie paminėti pačiame pareiškimo ar pastabų tekste ir būtini iliustruoti ar paaiškinti jų turiniui. Pagal Procedūros reglamento 57 straipsnio 3 dalį priedai priimami tik tuomet, jeigu jie pateikiami kartu su priedų sąrašu. Šiame sąraše prie kiekvieno dokumento nurodomas jam suteiktas priedo numeris, trumpas apibūdinimas, taip pat pareiškimo arba pastabų puslapio ar punkto, kuriame minimas pridedamas dokumentas ir kuriuo pateisinamas jo pateikimas, numeris.

54. Jeigu procesinis dokumentas akivaizdžiai neatitinka pirma nurodytų reikalavimų, ypač nurodymų dėl šio dokumento pateikimo ir apimties, Teismo kanceliarija grąžina jį autoriui ir pasiūlo per trumpą terminą pašalinti trūkumus.

Procesinių dokumentų pateikimas ir perdavimas

55. Prie bylos medžiagos pridedami tik procesinėse normose aiškiai numatyti dokumentai. Teisingumo Teismas nenagrinėja šiose normose nenumatytų dokumentų ir Teismo kanceliarija juos grąžina jų autoriui.

56. Procesiniai dokumentai turi būti pateikti per nustatytus terminus, laikantis Procedūros reglamento 57 straipsnyje numatytų reikalavimų. Pagal šio reglamento 57 straipsnio 5 dalį *skaičiuojant procesinius terminus atsižvelgiama tik į dokumento originalo pateikimo Teismo kanceliarijai datą ir laiką*. Procedūros reglamento 49 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta taisyklė taikoma tik jeigu numatytas procesinio dokumento pateikimo terminas (prie kurio pridedamas fiksuotas dešimties dienų terminas dėl nuotolių) baigiasi šeštadienį, sekmadienį arba oficialiosios šventės dieną. Oficialiųjų švenčių sąrašas kasmet skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/lt).

57. Procedūros reglamente numatytais atvejais jame nustatyti terminai gali būti pratęsti. Prašymai pratęsti terminus visada turi būti motyvuoti ir pateikiami laiku iki atitinkamo dokumento pateikimo termino pabaigos.

58. *Taikomoji programa „e-Curia“ yra patikimiausias ir greičiausias procesinių dokumentų pateikimo būdas*. Ši paprasta ir patogi naudoti programa leidžia pateikti ir įteikti procesinius dokumentus vien elektroniniu būdu, todėl nebūtina jų pakartotinai siųsti paštu. Prieigos prie taikomosios programos *e-Curia* tvarka ir naudojimosi ja sąlygos išdėstytos Teisingumo Teismo sprendime dėl procesinių dokumentų pateikimo ir įteikimo per taikomąją programą *e-Curia* bei šiame sprendime minimose naudojimo sąlygose. Šie dokumentai prieinami per institucijos interneto svetainę (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/lt/).

59. Nusprendus procesinį dokumentą Teisingumo Teismui teikti ne per šią programą, jį galima siųsti *paštu*. Ant voko, kuriame įdėtas šis dokumentas, kaip adresatas turi būti nurodyta Teisingumo Teismo kanceliarija (*Greffe de la Cour*), kurios adresas: Rue du Fort Niedergrünewald – L-2925 Luxembourg. Šiuo klausimu svarbu priminti, kad pagal Procedūros reglamento 57 straipsnio 5 dalį skaičiuojant procesinius terminus bus atsižvelgiama tik į dokumento originalo pateikimo Teismo kanceliarijai datą ir laiką. Norint nepraleisti termino, primygtinai rekomenduojama atitinkamus dokumentus siųsti registruotu laišku arba per kurjerį ir tai padaryti likus kelioms dienoms iki dokumento pateikimo termino pabaigos; atitinkamą dokumentą net galima fiziškai pristatyti Teisingumo Teismo kanceliarijai, o kanceliarijos ne darbo valandomis – palikti jį įėjimo į Teisingumo Teismo pastatus poste, kur šio posto darbuotojas priima šį dokumentą ir ant jo užrašo gavimo datą ir laiką.

60. Pasirašyto procesinio dokumento originalo kopija taip pat gali būti perduota Teismo kanceliarijai *elektroniniu paštu* (ecj.registry@curia.europa.eu) arba *telefaksu* (+352 433766), tačiau abu perdavimo būdai turėtų būti naudojami tik išimtiniais atvejais, nes jų techninės galimybės yra ribotos ir jie nėra tokie naudingi ir patikimi, kaip taikomoji programa *e-Curia*. Be to, reikia priminti, kad elektroniniu paštu arba telefaksu perduotas procesinis dokumentas laikomas pateiktu paisant procesinių terminų tik tuomet, jeigu Teismo kanceliarija gauna jo pasirašytą originalą kartu su galimais jo priedais ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo tada, kai elektroniniu paštu ar telefaksu išsiunčiama šio pasirašyto originalo kopija. Taigi šis originalas turi būti išsiųstas arba pristatytas nedelsiant, iškart išsiuntus kopiją, be jokių, net nesvarbių, dokumento pataisymų ar pakeitimų. Jeigu pasirašytas originalas ir anksčiau pateikta kopija nors kiek skiriasi, bus atsižvelgiama tik į pasirašyto originalo pateikimo Teismo kanceliarijai datą.

61. Siunčiant Teismo kanceliarijai pareiškimų ar rašytinių pastabų originalą pirmesniuose punktuose numatytais perdavimo būdais, turi būti atsiųsta šių pareiškimų ar pastabų *teksto versija, kurią būtų galima redaguoti* ([3]) (kad Teisingumo Teismui būtų lengviau tvarkyti šiuos dokumentus ir ypač išversti juos į vieną ar daugiau oficialiųjų Sąjungos kalbų), *šiuo elektroninio pašto adresu*: editable-versions@curia.europa.eu

([3]) Versija, kurią galima redaguoti, atitinka dokumentą, parengtą naudojant tokią teksto tvarkymo programinę įrangą, kaip „Microsoft Word“, „Open Office“, „Google Docs“ arba „Pages“ („Mac“ aplinka). Skirtingai nuo atvaizdavimo principu pagrįstos programinės įrangos, kaip antai PDF, ši teksto versija, kurią galima redaguoti, iš tiesų leidžia tiesiogiai apdoroti tekstą siekiant jį naudoti bylos tvarkymo cikle, visų pirma vertimo raštu etape.

III. ŽODINĖ PROCESO DALIS

62. Kaip matyti iš Statuto 20 straipsnio ketvirtos pastraipos, žodinę proceso dalį sudaro iš esmės du atskiri etapai: šalių ar Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų išklausymas ir generalinio advokato išvados pateikimas. Vis dėlto remiantis Statuto 20 straipsnio penkta pastraipa, kai Teisingumo Teismas mano, kad byloje nekyla naujo teisės klausimo, jis gali nuspręsti nagrinėti bylą be generalinio advokato išvados. Be to, teismo posėdis rengiamas ne visada.

Teismo posėdžio paskirtis

63. Atsižvelgiant į rašytinės proceso dalies svarbą Teisingumo Teismo nagrinėjamose bylose, išskyrus tuos atvejus, kai taikoma Procedūros reglamento 76 straipsnio 3 dalis (pagal kurią bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo teismo posėdis rengiamas, jeigu motyvuotą prašymą pateikia rašytinėje proceso dalyje nedalyvavęs suinteresuotasis asmuo), lemiamas veiksnys teismo posėdžiui rengti yra ne tuo tikslu pateiktas aiškus prašymas, bet paties Teisingumo Teismo vertinimas dėl pridėtinės šio posėdžio vertės ir galimos jo naudos sprendžiant ginčą arba ieškant atsakymų, kuriuos Teisingumo Teismas galėtų pateikti į valstybės narės teismo užduotus klausimus. *Taigi Teisingumo Teismas posėdį rengia visais atvejais, kai jis gali padėti geriau suprasti bylą ir jos problematiką, nepaisant to, ar šalys arba Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys pateikė prašymą jį surengti*.

Prašymas surengti teismo posėdį

64. Jei šalys ar minėti suinteresuotieji asmenys mano, kad byloje būtina surengti teismo posėdį, iškart po pranešimo apie rašytinės proceso dalies pabaigą įteikimo jie turi *Teisingumo Teismui nurodyti konkrečius motyvus, kodėl pageidauja būti išklausyti*. Šiuos motyvus – kurie neturi būti painiojami su pareiškimu ar rašytinėmis pastabomis ir kurių apimtis neturi viršyti trijų puslapių – reikia pagrįsti konkrečiu teismo posėdžio naudos atitinkamai šaliai įvertinimu ir juose būtina nurodyti bylos medžiagos aspektus arba argumentus, kuriuos, šios šalies manymu, būtina plačiau išdėstyti arba paneigti per teismo posėdį. Nepakanka bendrai nurodyti, pavyzdžiui, Teisingumo Teismo nagrinėtinos bylos ar spręstinų klausimų svarbą.

Kvietimas į teismo posėdį ir būtinybė greitai bei išsamiai į jį atsakyti

65. Nusprendęs konkrečioje byloje surengti posėdį Teisingumo Teismas nustato tikslią jo datą ir laiką, ir netrukus Teismo kanceliarija bylos šalims ar Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims išsiunčia kvietimus, taip pat juos informuoja apie tai, kokios sudėties teismui perduota nagrinėti byla, Teisingumo Teismo skirtas proceso organizavimo priemones ir prireikus apie tai, kad generalinis advokatas išvados neteiks. Kad Teisingumo Teismas šį posėdį galėtų surengti optimaliausiomis sąlygomis, *šalių ar minėtų suinteresuotųjų asmenų prašoma nedelsiant atsakyti į Teismo kanceliarijos laišką*, nurodant, ar jie ketina dalyvauti posėdyje. Jeigu ketina dalyvauti, šios šalys ar suinteresuotieji asmenys turi pateikti Teismo kanceliarijai tokią informaciją:

— teismo posėdyje juos atstovausiančių asmenų vardą, pavardę, pareigas ir konkretų statusą,

— teismo posėdyje šios šalies ar suinteresuotojo asmens vardu kalbėsiančio asmens vardą, pavardę, pareigas ir konkretų statusą,

— šio asmens prašomą kalbų trukmę, atsižvelgiant į šių Nurodymų 76 punkto nuostatas, ir

— bet kokią kitą priemonę, galinčią palengvinti patekimą į Teisingumo Teismo patalpas ir užtikrinti sklandų teismo posėdžio organizavimą tiek logistiškai ir techniškai, tiek prireikus kalbiniu aspektu.

Pavėluotas ar neišsamus atsakymas į Teismo kanceliarijos kvietimus į teismo posėdį gali pakenkti tinkamai teismo posėdžio eigai, taigi ir šio posėdžio naudai sprendimui Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje priimti.

66. Jeigu teismo posėdis, į kurį buvo pakviestos šalys ar Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys, gali būti transliuojamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje, o viena iš šalių arba vienas iš šių suinteresuotųjų asmenų mano, kad šis posėdis neturėtų būti transliuojamas, jis kuo greičiau apie tai informuoja Teisingumo Teismą ir išsamiai nurodo aplinkybes, dėl kurių būtų pagrįsta jo netransliuoti. Tokiu atveju pagal Procedūros reglamento 80a straipsnio 4 dalį pirmininkas kuo greičiau, išklausęs teisėją pranešėją ir prireikus už bylą atsakingą generalinį advokatą, priima sprendimą dėl šio prašymo.

Priemonės, kurių reikia imtis dėl teismo posėdžio

67. *Šalims Teisingumo Teismo posėdyje atstovaujantys asmenys*, nepaisant jų pareigų ir statuso, *turi vilkėti mantiją*. Teisingumo Teismo rengiamame posėdyje dalyvaujantys atstovai, advokatai, o bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo – bet kuris kitas asmuo, turintis teisę atstovauti pagrindinės bylos šaliai pagal nacionalines procesines normas, turi turėti savo mantijas. Tuo atveju, jeigu šie asmenys neturi mantijų, Teisingumo Teismas gali kelias suteikti pasinaudoti, bet jų yra nedaug ir jų dydžiai skiriasi, todėl atitinkami atstovai turi informuoti Teisingumo Teismą apie jų poreikį iš anksto, t. y. atsakydami į kvietimą dalyvauti teismo posėdyje.

68. Siekiant užtikrinti optimalų teismo posėdžio organizavimą, atsakant į minėtą kvietimą šalių ir joms atstovaujančių asmenų taip pat prašoma informuoti Teisingumo Teismą apie bet kokią ypatingą priemonę, kuri galėtų jiems padėti veiksmingai dalyvauti posėdyje, ypač *negalios ar riboto judumo atvejais*.

69. Tiek dėl eismo Liuksemburge sąlygų, tiek dėl saugumo priemonių, taikomų norint patekti į Teisingumo Teismo pastatus, teismo posėdžio dieną rekomenduojama į salę, kur vyks teismo posėdis, atvykti ne vėliau kaip likus dvidešimt minučių iki nustatyto jo pradžios laiko. Pagal nusistovėjusią praktiką prieš prasidedant teismo posėdžiui bylą nagrinėjantys teisėjai ir prireikus generalinis advokatas susitinka su šalims ar Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims atstovaujančiais asmenimis trumpai aptarti teismo posėdžio organizavimo klausimų. Per šį pokalbį teisėjas pranešėjas ir generalinis advokatas gali paprašyti minėtų atstovaujančių asmenų teismo posėdyje papildomai paaiškinti tam tikrus klausimus arba detaliau aptarti tam tikrą konkretų nagrinėjamos bylos aspektą.

Dalyvavimas teismo posėdyje per vaizdo konferenciją

70. Kaip matyti iš Procedūros reglamento 78 straipsnio, jei dėl sveikatos, saugumo ar kitų svarių priežasčių (pavyzdžiui, susijusių su asmens sveikatos būkle, streiku transporto sektoriuje arba staiga, likus kelioms valandoms iki teismo posėdžio pradžios, atšauktu turėjusiu įvykti skrydžiu) šaliai atstovaujantis asmuo arba bylose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pagrindinės bylos šalis, turinti teisę kreiptis į teismą be advokato pagalbos, negali fiziškai dalyvauti teismo posėdyje, šiam atstovui arba šiai šaliai gali būti leista dalyvauti jame per vaizdo konferenciją.

71. Kad šį prašymą būtų galima išnagrinėti, jis turi būti pateiktas atskiru dokumentu iš karto, kai tik sužinoma negalėjimo dalyvauti priežastis, nurodant kliūties pobūdį ir tikslius asmens kontaktinius duomenis, kad su juo būtų galima susisiekti, jei Teisingumo Teismas patenkintų prašymą. Šia informacija siekiama sudaryti sąlygas Teisingumo Teismui iš anksto atlikti būtinus techninius ir vertimo žodžiu testus, kad būtų užtikrinta optimali garso ir vaizdo kokybė ir visiškai stabilus interneto ryšys.

72. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pasilieka teisę nustatyti techninę tvarką, užtikrinančią tinkamą saugumo ir patikimumo lygį, kuris leistų gerą ryšį ir veiksmingą šalių dalyvavimą teismo posėdyje tokiomis sąlygomis, kokios vyrauja fiziškai dalyvaujant posėdyje. Naudoti specialią vaizdo konferencijų įrangą ar bet kurią kitą virtualių susirinkimų sistemą gali būti leista tik Teisingumo Teismui sutikus ir gavus visas būtinas ryšio kokybės ir stabilumo garantijas. Šiuo tikslu šalių prašoma susipažinti su Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/lt) paskelbtais techniniais reikalavimais, kurių šalys raginamos laikytis, ir praktinėmis rekomendacijomis, į kurias reikia atsižvelgti dalyvaujant teismo posėdyje per vaizdo konferenciją.

73. Jeigu minėti testai sėkmingi, šalis ar atitinkamas atstovas gali dalyvauti teismo posėdyje per vaizdo konferenciją tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios buvo atliekant tuos testus. Priešingu atveju arba atmetus prašymą leisti dalyvauti per vaizdo konferenciją šalis ar atitinkamas atstovas kviečiamas dalyvauti fiziškai, išskyrus atvejus, kai Teisingumo Teismas nusprendžia atidėti teismo posėdį.

Įprasta teismo posėdžio eiga

74. Nors Teisingumo Teismo posėdžio eiga gali skirtis, atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes, paprastai jį sudaro trys atskiros dalys: šalių kalbos, Teisingumo Teismo narių klausimai ir baigiamosios replikos. Nors kalbos sakomos iš tribūnos, atsakymus į Teisingumo Teismo narių klausimus ir baigiamąsias replikas šalims atstovaujantys asmenys paprastai pateikia iš jiems posėdžių salėje skirtos vietos.

Pirmoji teismo posėdžio dalis: šalių kalbos

Šalių kalbų paskirtis

75. Išskyrus ypatingas aplinkybes, teismo posėdis paprastai pradedamas šalių arba Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų kalbomis. Atsižvelgiant į tai, kad pasibaigus rašytinei proceso daliai Teisingumo Teismas jau yra susipažinęs su byla, šiose kalbose netikslinga priminti pateiktų pareiškimų ar rašytinių pastabų turinio. Jos *skirtos visų pirma* tam, kad šalys ir minėti suinteresuotieji asmenys galėtų *atsakyti į galimus prašymus sutelkti dėmesį į konkrečius klausimus ar į klausimus, kuriuos Teisingumo Teismas jiems pateikė prieš posėdį*. Be to, teismo posėdžio dalyviai, pritariantys tam pačiam teiginiui ar kurių nuomonės sutampa, turėtų kiek įmanoma suderinti savo poziciją prieš teismo posėdį, kad būtų išvengta nenaudingų pasikartojimų.

Šalių kalbų trukmė ir galimybė ją prailginti

76. Kalbų trukmę nustato bylą nagrinėjančio teismo pirmininkas, prieš tai pasikonsultavęs su teisėju pranešėju ir prireikus su generaliniu advokatu, atsakingu už bylą. Paprastai šių kalbų trukmė, neatsižvelgiant į bylą nagrinėjančio teismo sudėtį, yra penkiolika minučių, tačiau ji gali būti ilgesnė ar trumpesnė, atsižvelgiant į bylos pobūdį ar ypatingą jos sudėtingumą, teismo posėdžio dalyvių skaičių ir procesinį statusą, taip pat Teisingumo Teismo skirtas proceso organizavimo priemones. Ilgesnę kalbų trukmę išimties tvarka šalies ar Statuto 23 straipsnyje nurodyto suinteresuotojo asmens *tinkamai motyvuotu prašymu* gali nustatyti bylą nagrinėjančio teismo pirmininkas. Kad į tokį prašymą būtų atsižvelgta, šalis ar atitinkamas suinteresuotasis asmuo turi jį pateikti savo atsakyme į kvietimą į teismo posėdį.

Kalbas sakančių asmenų skaičius

77. Siekiant teismo posėdžio sklandumo, jame dalyvaujančių šalių ar suinteresuotųjų asmenų vardu turi kalbėti tik vienas asmuo. Vis dėlto išimties tvarka gali būti leidžiama kalbėti ir antram asmeniui, jei tai pateisinama dėl bylos pobūdžio ar ypatingo jos sudėtingumo ir jei šalies ar atitinkamo suinteresuotojo asmens atsakyme į kvietimą į teismo posėdį pateiktas *tinkamai motyvuotas prašymas*. Tokio leidimo suteikimas nereiškia, kad bus nustatyta ilgesnė kalbų trukmė, todėl abu kalbas sakantys asmenys turi pasidalyti atitinkamai šaliai skirtu laiku.

Antroji teismo posėdžio dalis: Teisingumo Teismo narių klausimai

78. Nepaisant to, kad prieš teismo posėdį ar jam vykstant Teisingumo Teismo nariai gali užduoti klausimus, šio posėdžio pabaigoje kalbas sakančių asmenų gali būti paprašyta atsakyti į papildomus Teisingumo Teismo narių klausimus. Šie klausimai skirti tam, kad tie nariai galėtų geriau susipažinti su bylos medžiaga, o kalbas sakantys asmenys – paaiškinti ar išsamiau išdėstyti tam tikrus aspektus, dėl kurių kartais dar būtini papildomi paaiškinimai.

79. Išskyrus ypatingas aplinkybes, atsakymus į Teisingumo Teismo narių klausimus turi pateikti kalbas sakantys asmenys. Jei šalis ar suinteresuotasis asmuo mano, kad į galimus Teisingumo Teismo klausimus turėtų atsakyti kitas asmuo, pavyzdžiui, dėl jo turimų specialių žinių tam tikroje srityje, ta šalis ar tas asmuo dėl to turi pateikti konkretų prašymą savo atsakyme į kvietimą į teismo posėdį.

Trečioji teismo posėdžio dalis: baigiamosios replikos

80. Pateikę atsakymus į Teisingumo Teismo narių klausimus kalbas sakantys asmenys, jei mano, kad tai yra būtina, gali trumpai replikuoti. Šios baigiamosios replikos, kurių kiekviena negali viršyti penkių minučių, nėra antras kalbų turas. Vienintelis jų tikslas yra leisti kalbas sakantiems asmenims trumpai reaguoti į per teismo posėdį kitų jo dalyvių ar Teisingumo Teismo narių pateiktas pastabas ar atsakymus. Jei šalies ar Statuto 23 straipsnyje nurodyto suinteresuotojo asmens vardu leista kalbėti teismo posėdyje keliems asmenims, replikuoti gali tik vienas iš jų.

Asmens duomenų apsaugos užtikrinimas

81. Bet kurioje atitinkamo teismo posėdžio stadijoje kalbas sakantys asmenys ir asmenys, kuriems leista per jį kalbėti, turi paisyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ar Teisingumo Teismo iš anksto atlikto nuasmeninimo. Todėl savo kalbose, atsakymuose ar baigiamosiose replikose jie neturi atskleisti asmenų, dėl kurių atliktas šis nuasmeninimas, tapatybės arba nurodyti asmens duomenis, galinčius padėti juos (vėl) identifikuoti.

Teismo posėdyje vartojamos kalbos

82. Nepažeidžiant teismo posėdyje dalyvaujančių valstybių narių galimybės vartoti savo oficialiąsias kalbas ir trečiųjų valstybių galimybės vartoti kurią nors iš Procedūros reglamento 36 straipsnyje nurodytų kalbų, kai jos dalyvauja procese dėl prejudicinio sprendimo priėmimo ar įstoja į Teisingumo Teisme nagrinėjamą bylą, kitos proceso šalys kalbas turi sakyti proceso kalba, nustatoma pagal minėto reglamento 37 straipsnio nuostatas.

83. Procesuose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pagrindinės bylos šalys gali išimties tvarka prašyti Teisingumo Teismo leisti žodinėje proceso dalyje vartoti ne tą kalbą, kurią vartojo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šis prašymas, kuris turi būti pateikiamas suinteresuotosios šalies atsakyme į kvietimą į teismo posėdį, privalo būti *tinkamai pagrįstas* ir paaiškinta, kodėl prašoma leisti vartoti kitą kalbą ir kodėl būtent ši kalba pasirinkta iš nurodytųjų Procedūros reglamento 36 straipsnyje. Pagal šio reglamento 37 straipsnio 4 dalį sprendimą dėl šio prašymo, nelygu atvejis, priima kolegijos, kuriai buvo paskirta byla, pirmininkas arba Teisingumo Teismas, prieš tai dėl to prašymo išklausęs kitą pagrindinės bylos šalį ir generalinį advokatą. Jeigu šis prašymas patenkinamas, prašomą kalbą teismo posėdyje gali vartoti visi Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys ([4]).

84. Vis dėlto pirmesniame punkte nurodyta išimtis taikoma tik procesuose dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Kitais, nei numatyti šių Nurodymų 82 punkte, atvejais pagal tiesioginį ieškinį ar apeliacinį skundą pradėtų bylų šalys turi kalbėti, replikuoti ir atsakyti į galimus Teisingumo Teismo klausimus proceso kalba ([5]).

Su sinchroniniu vertimu susiję reikalavimai ir ribojimai

85. Sakydami kalbas, replikuodami ar atsakydami į Teisingumo Teismo klausimus kalbas sakantys asmenys turi turėti omenyje, kad labai dažnai bylą nagrinėjančio teismo teisėjai, generalinis advokatas ir Statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys klausosi kita kalba, naudodamiesi sinchroniniu vertimu. Kad teismo posėdis vyktų sklandžiai ir būtų užtikrinta vertėjų žodžiu darbo kokybė (šie vertėjai kartais patys turi remtis vertimu žodžiu į kitą kalbą, kad išverstų kalbas sakančio asmens kalbą į klausytojo), šalims ar Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims atstovaujančių asmenų prašoma, *kai tik įmanoma prieš teismo posėdį, nusiųsti nors ir glaustą savo kalbų tekstą ar planą vertimų žodžiu direktoratui* elektroniniu paštu (Interpretation@curia.europa.eu). Šis tekstas ar planas skirti tik vertėjams žodžiu ir po teismo posėdžio sunaikinami. Jie neperduodami bylą nagrinėjančio teismo teisėjams ar už bylą atsakingam generaliniam advokatui ir prie bylos medžiagos nepridedami.

86. Siekiant palengvinti vertimą žodžiu, taigi ir tam, kad kalbas geriau suprastų bylą nagrinėjančio teismo teisėjai, už bylą atsakingas generalinis advokatas ir kitos teismo posėdyje dalyvaujančios šalys, būtina per tą posėdį *kalbėti į mikrofoną neskubant, natūraliai, ne dirbtinai*. Lengviau žodžiu versti, kai kalbas sakantis asmuo visų pirma pristato savo kalbos planą ir kalba trumpais ir paprastais sakiniais. Kai savo kalbose kalbas sakantis asmuo remiasi Teisingumo Teismo ar Bendrojo Teismo sprendimu ar nutartimi, jo prašoma nurodyti tokio sprendimo ar nutarties datą ir atitinkamos bylos numerį bei pavadinimą.

Tolesnė proceso eiga pasibaigus teismo posėdžiui

87. Šalių ar Statuto 23 straipsnyje nurodytų suinteresuotųjų asmenų aktyvus dalyvavimas baigiasi pasibaigus teismo posėdžiui. Išskyrus Procedūros reglamento 83 straipsnyje numatytą išimtinį žodinės proceso dalies atnaujinimo atvejį, šalys ar minėti suinteresuotieji asmenys nebegali pateikti pastabų raštu ar žodžiu, reaguodami, pavyzdžiui, į generalinio advokato išvadą, po to, kai bylą nagrinėjančio teismo pirmininkas paskelbia teismo posėdžio pabaigą.

([4]) Jeigu Teisingumo Teismas leido vartoti kitą nei proceso kalbą atsakant į galimus per teismo posėdį užduotus klausimus, toks leidimas galioja tik dėl šių atsakymų. Atitinkamos šalies pradinė kalba ir baigiamoji replika turi būti sakomos proceso kalba.

([5]) Dėl ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo reikia pažymėti, kad valstybė narė atsakovė turi teisę per žodinę proceso dalį vartoti kitą, nei per rašytinę proceso dalį vartotą, kalbą, su sąlyga, kad ta kita kalba yra viena iš šios valstybės oficialiųjų kalbų ir kad tuo tikslu laiku pateiktas prašymas, jei įmanoma, atsakyme į kvietimą į teismo posėdį. Jeigu šis prašymas patenkinamas, prašomą kalbą gali vartoti visos proceso šalys.

88. Jeigu teismo posėdis buvo transliuojamas, jo vaizdo įrašas lieka prieinamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje ne ilgiau kaip vieną mėnesį po posėdžio pabaigos. Jeigu šiame posėdyje dalyvavusi šalis arba suinteresuotasis asmuo mano, kad teismo posėdžio vaizdo įrašas turi būti pašalintas iš nurodytos interneto svetainės, jis gali Teisingumo Teismui pateikti prašymą, kuriame nurodomos pašalinimą pateisinančios aplinkybės. Jei prašymas tenkinamas, atitinkamas įrašas nedelsiant pašalinamas iš svetainės.

Generalinio advokato išvados skaitymas ir sprendimo, kuriuo užbaigiamas procesas, paskelbimas

89. Nors Teismo kanceliarija praneša šalims ir Statuto 23 straipsnyje nurodytiems suinteresuotiesiems asmenims apie sprendimo, kuriuo užbaigiamas procesas, paskelbimo datą ir prireikus apie datą, kada generalinis advokatas pateiks išvadą byloje, jie neprivalo atvykti į Liuksemburgą. Iš tiesų generalinių advokatų išvadų skaitymas ir Teisingumo Teismo sprendimų paskelbimas tiesiogiai transliuojami Europos Sąjungos Teisingumo Teismo interneto svetainėje.

90. Teismo kanceliarija įteikia visą išvados ir sprendimo tekstą šalims ir atitinkamiems suinteresuotiesiems asmenims ir jis prieinamomis kalbomis skelbiamas minėtoje interneto svetainėje.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

91. Šiais Praktiniais nurodymais panaikinami ir pakeičiami 2019 m. gruodžio 10 d. Praktiniai nurodymai šalims dėl Teisingumo Teisme nagrinėjamų bylų.

92. Šie Praktiniai nurodymai skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Jie įsigalioja pirmą kito mėnesio po jų paskelbimo dieną.

Priimta 2024 m. liepos 2 d. Liuksemburge.